

Ceylan, Emine, *Çuvaş Atasözleri ve Deyimleri Çuvaşça-Türkçe / Türkçe- Çuvaşça Sözlük*, Türk Dilleri Araştırmaları Dizisi: 10, Simurg, Ankara 1996.

Binnur Erdağı
Hacettepe Üniversitesi

Bu yapıt, adından da anlaşılacağı gibi, Çuvaş atasözleri ve deyimlerinin yanısıra Çuvaşça-Türkçe ve Türkçe-Çuvaşça kısa bir sözlük de içermektedir. Sözlüğün önemli yönü ise, Türkiye’de yayımlanmış olan ilk Çuvaşça-Türkçe, Türkçe-Çuvaşça sözlük olmasıdır. Ancak burada, yalnızca kendine ait bir çevriyazı sistemi kullandığı için pek yararlanılamayan, Paasonen’in sözlüğünü gözönünde bulundurmuyoruz.

Ceylan’ın kitabı, Giriş, Metin, Çuvaşça-Türkçe Sözlük-Dizin ve Türkçe-Çuvaşça Sözlük olmak üzere dört ana bölümden oluşmuştur. Giriş’te ilk olarak, Çuvaşlar, Çuvaşistan ve Çuvaşça hakkında geniş bir bilgi verilmiş, ardından Çuvaş atasözleri ve Deyimleri üzerinde yapılmış diğer çalışmalardan sözedilmiştir. Daha sonra, metnin kuruluşu ve Sözlük bölümünün düzenlenişinde kullanılan yöntem açıklanmıştır. Giriş bölümünün sonunda ise, Kısaltmalar’dan önce, Kaynakçalar ana başlığı ile Kökenbilim Kaynakçası, Atasözleri ve Deyimler Kaynakçası ve Giriş Kaynakçası olmak üzere, üç ayrı bölümde kaynakça verilmiştir. Bu bölümde ayrıca, Kiril asıllı Çuvaş alfabesine de yer verilmiştir.

Kitabın, Atasözleri ve Deyimler’in yer aldığı Metin bölümünde, atasözleri ve deyimler önce Kiril harfleriyle verilmiş, altına yazıçevrimi eklenmiş, yazıçevriminin altında ise Türkçesi yer almıştır. Eğer bu atasözü/deyim Türkçede karşılığı varsa bu da dördüncü sırada italik olarak verilmiştir. Kitaptan bir örnek verebiliriz.

Alrı alı pus Muskavri mulran haklırah

Elindeki elli kapık, Moskova’daki maldan daha değerli(dir).

Yarınki kazdan bugünkü tavuk yeğdir. (sf. 2)

Sözlük-Dizin bölümünde ise önce Çuvaşça-Türkçe Sözlük-Dizin yer almaktadır. Bu bölüm, Latin harfli Türk alfabesine göre dizilmiş yaklaşık 1850 maddeden oluşmaktadır. Bu bölümde ayrıca, sözcüklerin kökenleri gösterilmiş, Arapça, Farsça, Rusça, Volga Bulgarçası sözcükler, özgün alfabeleriyle de verilmişlerdir.

Sözlük-Dizin bölümünde ikinci olarak yer alan yaklaşık 1350 maddelik Çuvaşça-Türkçe Sözlük ise, bu alandaki ilk deneme niteliğini taşımaktadır. Bu bölümde de her maddenin sonunda, Çuvaşça sözcüğün Kiril asıllı Çuvaş alfabesiyle yazılmış biçimi verilmiştir. Kitaptaki atasözleri ve deyimler, M.İ. Skvortsov ve M. Ya. Sirotkin’in Çuvaşça-Rusça sözlüklerindeki atasözleri ve deyimleri içermektedir.

Bu çalışma, Türkiyede üzerinde pek çalışılmayan ve bilinmeyen Çuvaşça alanında çok yönlü bir kaynak niteliği taşımaktadır. Emine Ceylan’ı, bu titiz çalışmasından dolayı kutlarız.